

POSTANOWIENIE

8 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczuk

na posiedzeniu niejawnym 8 marca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Ł. D. i A. D.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 14 lipca 2022 r., I ACa 816/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego, pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania

sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący Bank S.A. w W. wskazała na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, związanych, po pierwsze, z uzupełnieniem przez sąd drugiej instancji pouczenia kredytobiorcy o stwierdzeniu w umowie niedozwolonych postanowień umownych i konsekwencjach ewentualnego upadku takiej umowy i, po drugie, standardami informacyjnymi, które powinien stosować bank przy zawarciu z konsumentem umowy kredytu powiązanej z walutą obcą. Wskazała również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wynikającą z tego, że oddalenie apelacji skarżącej pociągnęło za sobą uprawomocnienie się wyroku uwzględniającego żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu, które sformułowano nieprecyzyjnie i w sposób naruszający art. 189 k.p.c.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on precedensowy (nowy) charakter lub znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą; konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14).

Bliższa analiza wniosku nie pozwalała uznać, aby w sprawie zakończonej zaskarżonym wyrokiem wystąpiła powołana przyczyna kasacyjna.

Przytoczone we wniosku wątpliwości w zestawieniu z zarzutami skargi i przedmiotem postępowania przed Sądami *meriti* odnosiły się do konsekwencji zawarcia w umowie kredytowej powiązanej z walutą obcą (frankiem szwajcarskim)

postanowień umownych wyrażających ryzyko walutowe i odsyłających do tabel kursowych banku przy przeliczeniu waluty obcej na złote polskie i odwrotnie. Problematyka ta nie stanowi *novum* i była wielokrotnie podejmowana w nowszej judykaturze Sądu Najwyższego w odniesieniu do zbliżonych treścią umów kredytowych.

W judykaturze tej wyjaśniono w szczególności, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą z odwołaniem do kursu waluty obcej ustalanego jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów jego oznaczania, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu. W konsekwencji postanowienia takie są niedopuszczalne jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a ich bezskuteczność – niezależnie od dalszych postanowień umowy, w tym wyrażających ryzyko walutowe – może prowadzić do upadku umowy w całości (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3629/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo).

W orzecznictwie wskazano także, iż abuzywny charakter można przypisać klauzuli ryzyka walutowego, jeżeli nakłada ona na kredytobiorcę nieograniczone, względnie nieproporcjonalne ryzyko walutowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Klauzule spreadowe (kursowe) i klauzule ryzyka walutowego są przy tym ściśle ze sobą związane, ponieważ klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej sposób przeliczenia zobowiązań stron w celu ustalenia ich wysokości. Usunięcie jednego z tych warunków rzutuje tym samym na istotę drugiego, nie mogą one zatem stanowić odrębnego przedmiotu oceny pod kątem abuzywności (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, *I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.*, ECLI:EU:C:2021:341 i nawiązujący do tego stanowiska wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, a ponadto wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP

1153/22, z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, z dnia 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22 i z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, a także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2023 r., I CSK 4599/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo).

Wyeleminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu powiązanego z walutą obcą, do czego prowadziłyby dalsza realizacja udzielonego kredytu jako złotowego, niezależnie od mechanizmu oprocentowania tego kredytu, należy uznać za równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż umowę taką należałoby uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, co prowadzi do wniosku, że po wyeleminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe i przemawia za jej całkowitą nieważnością (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20). Stanowisko to zostało podzielone w licznych późniejszych rozstrzygnięciach Sądu Najwyższego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr D, poz. 45, z dnia 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z dnia 25 maja 2023 r., II CSKP 1311/22 i z dnia 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, a także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22, z dnia 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2022 r., I CSK 2237/22 i powołane tam dalsze orzecznictwo).

Odnosząc się na tym tle do zagadnień postawionych we wniosku należało wskazać, że kwestia standardu informacyjnego wymaganego od banku przy zawieraniu z konsumentem umowy kredytu, którego saldo jest powiązane z walutą obcą, została szeroko omówiona w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak i w odwołującej się do dorobku Trybunału judykaturze Sądu Najwyższego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 28 lutego 2023 r., II CSKP 763/22, z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 820/23 i z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22). Podkreślenia wymaga przy tym, że interpretacja prawa unijnego, w tym dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE L 95, s. 29), dokonywana przez Trybunał

Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ma charakter deklaracyjny i jest skuteczna *ex tunc*, tłumacząc, jak należy rozumieć relewantne postanowienia prawa Unii od chwili ich wejścia w życie. Wynikające z tej judykatury wymagania mają zatem zastosowanie także do umów podlegających pod dyrektywę nr 93/13 i zawartych w okresie poprzedzającym ich wydanie. Jedynie wyjątkowo Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej decyduje się na ograniczenie czasowych konsekwencji przyjmowanej przez siebie wykładni prawa (por. np. wyrok z dnia 8 kwietnia 1976 r., 43/75, *Gabrielle Defrenne przeciwko Societe Anonyme Belge de Navigation Aerienne Sabena*, ECR 1976, s. 455). Ograniczeń takich nie zastosowano jednak w orzeczeniach ustalających standard informacyjny spoczywający na banku względem konsumenta zawierającego umowę kredytu powiązaną z walutą obcą (por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 czerwca 2023 r., C-570/21, *YYY*, ECLI:EU:C:2023:456). Dodać należy, że o spełnieniu rozważanych standardów decydują kryteria obiektywne, podczas gdy kwestia zawinienia w tej materii może mieć znaczenie z punktu widzenia innych uregulowań (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2023 r., II CSKP 763/22).

Z kolei zagadnienie obowiązku informacyjnego spoczywającego na sądzie – w związku z możliwością upadku umowy po stwierdzeniu abuzywności jej postanowień – zostało wyczerpująco omówione w motywach uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56. Aplikacja sformułowanych w tej uchwale dyrektyw w konkretnych sprawach stanowi domenę sądów *meriti* i nie stwarza podstaw do rozważań w płaszczyźnie przyczyn kasacyjnych określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 2 k.p.c. Niezależnie od tego, z wniosku nie wynikało, w jaki sposób zarzucane przez skarżącą zaniechanie udzielenia konsumentom właściwej informacji miałyby przełożyć się na wynik postępowania kasacyjnego z uwzględnieniem stanowiska wyrażonego w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 czerwca 2023 r., C-520/21, *Arkadiusz Szczesniak przeciwko mBank S.A.*, ECLI:EU:C:2023:478.

Skarga kasacyjna nie była również oczywiście uzasadniona. Wykładnia żądania pozwu, tej zaś kwestii dotyczyła przyczyna kasacyjna powołana we wniosku w pierwszej kolejności, wymaga każdorazowego uwzględnienia ogółu

okoliczności sprawy. W judykaturze przyjmuje się, że *petitum* pozwu, które zmierza do ustalenia nieważności umowy, może być interpretowane jako mieszczące się w granicach określonych w art. 189 k.p.c. (por. np. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2010 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 14 i z dnia 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021, nr 2, poz. 11 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15, z dnia 17 lutego 2016 r., III CSK 148/15, z dnia 10 maja 2021 r., I CSKP 64/21, OSNC 2022, nr 3, poz. 28 oraz z dnia 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22). Okoliczność, że w jednym z rozstrzygnięć zostało wyrażone odmienne stanowisko, oceniające to podejście jako „liberalne”, nie oznacza *per se*, że zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego jest błędny, a tym bardziej wadliwy w sposób oczywisty i widoczny na pierwszy rzut oka, czego wymaga art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2, art. 98 § 1-1¹, art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]